

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.11.179](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.179)

УДК 330.341.1

I. А. Чіков,
аспірант*, Вінницький національний аграрний університет
ORCID: 0000-0002-2128-5506

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЯ»

I. A. Chikov
post-graduate student*, Vinnytsia National Agrarian University

THEORETICAL APPROACHES TO DEFINING THE CONCEPT OF "INNOVATION"

Робота присвячена актуальним питанням теоретичних досліджень наукових підходів щодо трактування поняття «інновація». Враховуючи наявність диференціації наукових підходів, є нагальна потреба у проведенні їх ґрунтовного аналізу. Метою статті є дослідження, систематизація та групування теоретичних підходів на основі поглядів вітчизняних, а також зарубіжних науковців щодо сутності поняття «інновація» як економічної категорії. Відповідно до встановлених цілей наукового дослідження було проведено ґрунтовний аналіз наявних сучасних підходів та дефініцій вчених-економістів щодо розуміння сутності дефініції «інновація» в економічній науці. В рамках даного дослідження, було проаналізовано історичний генезис становлення теорії інновації, узагальнено класифікацію інновацій за різними ознаками. На основі отриманої інформації було сформовано власне бачення сутності поняття «інновація» як економічної категорії. Результати дослідження було представлено графічно.

The issue of innovation, innovative development of enterprises is the subject of research of many scientists who consider different aspects of innovation depending on approaches in the interpretation of their essence and development of enterprises on the basis of innovations. Despite its seeming simplicity, the definition of "innovation" is very capacious and multifaceted. There is no single interpretation of this concept in the economic literature today. Differentiation and a certain contradiction of definitions of the theory of innovation, proposed by different authors, require to raise the problem in the context of the development of the process of development of natural nature. He also updated the issue that scientific research falls under the modern concept of "innovation".

That is why the paper deals with topical issues of theoretical studies of scientific approaches to the interpretation of the concept of "innovation". Given the differentiation of scientific approaches, there is an urgent need for a thorough analysis of them.

The purpose of our research is to study, systematize and generalize scientific views on defining the nature and economic essence of innovation as an economic category, formulating the author's definition of the concept. To achieve the stated goal, the following tasks were set: to analyze the

* Науковий керівник - д.е.н., професор кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики Коляденко С.В.

evolution of the students of the theory of innovation, to generalize scientific approaches to determining the essence of the economic category "innovation".

In accordance with the established goals of scientific research, a thorough analysis of existing modern approaches and definitions of scientists-economists in understanding the essence of the definition of "innovation" in economic science was conducted. In the framework of this study, the historical genesis of the theory of innovation was analyzed, and the classification of innovations on various grounds was generalized.

It has been found that, depending on the subject and object of the research, innovation can be considered as the result or process. In the works of domestic and foreign scientists, the term "innovation" is often defined at the same time as the process of creating and introducing something new and its specific result. It has been pointed out that the implementation of something new or the improvement of an existing one has certain risks - the higher the level of innovation the project has, the higher the level of uncertainty and the risk.

On the basis of the information received, one's own vision of the essence of the concept of "innovation" as an economic category was formed. The results of the study were presented graphically.

Ключові слова: інновація; теорія інновацій; економічна категорія; генезис теорії інновацій; класифікація інновацій; нововведення.

Keywords: innovation; innovation theory; economic category; genesis of innovation theory; classification of innovations; innovations.

Постановка проблеми. Досвід розвинених країн доводить, що економіка яка має інноваційно-орієнтований вектор розвитку успішно генерує, впроваджує та ефективно використовує інновації. Інноваційно-орієнтована економіка формує систему взаємовідносин між наукою, виробництвом та суспільством, в якій інновації є базисом для розвитку виробництва і суспільства.

Докорінні перетворення в усіх сферах життя є нормою сучасного економічного життя які стали результатом розвитку науково-технічного прогресу - саме результативне інноваційне дослідження і створення нових суспільних благ, є запорукою успіху підприємства.

Незважаючи на уявну простоту, поняття «інновація» дуже містке та багатогранне. В економічній літературі на сьогоднішній день не існує єдиної інтерпретації даного поняття. Диференціація і певна суперечність дефініцій теорії інновації, запропонованих різними авторами, призводить до появи проблем в контексті ускладнення процесу розуміння природи поняття. Саме тому актуалізується питання щодо аналізу наукових підходів щодо визначення сутності поняття «інновація».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інновацій, інноваційного розвитку підприємств є предметом дослідження багатьох науковців, які розглядають різні аспекти інновацій залежно від підходів у трактуванні їх суті та розвитку підприємств на основі нововведень.

Питанням щодо формування наукових підходів до трактування поняття інновації присвячено багато робіт вітчизняних та зарубіжних вчених і спеціалістів, серед яких М. Хучек [11], Р. Фатхутдінов [8], Б. Твісс [19], Б. Санто [2], С. Ілляшенко, О. Прокопенко, Шпикуляк О. [13] та інші.

Однак, незважаючи на значну кількість досліджень та їх значущість, на сьогодні не існує єдиного підходу до розуміння сучасного змісту цього поняття. Беручи до уваги динамічність економічних процесів, багато аспектів щодо визначення інновації як економічної категорії залишаються дискусійними та потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою нашого дослідження є вивчення, систематизація та узагальнення наукових поглядів щодо визначення природи та економічної сутності інновації як економічної категорії, формулювання авторського визначення даного поняття. Для досягнення сформульованої мети були поставлені й вирішені наступні завдання: проаналізовано еволюцію вчень теорії інновацій, узагальнено наукові підходи до визначення сутності економічної категорії «інновація», на основі опрацьованих літературних джерел сформовано класифікацію інновацій та надано авторське бачення поняттю «інновація».

Виклад основного матеріалу. Поняття «інновація» вперше з'явилося в наукових дослідженнях в ХІХ столітті, спочатку воно означало введення деяких елементів однієї культури (зазвичай, європейських звичаїв і способів організації) в іншу (в традиційні азійські та африканські суспільства). І лише на початку ХХ століття стали вивчатися закономірності технічних нововведень [1].

Поняття «інновації» та «нововведення» вперше були застосовані в економічній теорії австрійським економістом та соціологом Й. Шумпетером на початку ХХ століття. Класичне визначення інновації, яке було

запропоновано вченим в роботі «Теорія економічного розвитку»: «...це нова, така, що не існувала раніше, науково-організаційна комбінація факторів виробництва, створення якої мотивовано підприємницькою діяльністю, зокрема прагненням підприємств до отримання прибутку» [2]. Вчений, ґрунтовно проаналізувавши підходи до класифікації нововведень, сформулював закономірності техніко-технологічної еволюції і місце інновацій на різних етапах циклу розвитку науки і технологій:

- нове благо або нова якість вже відомого блага, тобто ще невідоме у сфері споживання;
- новий, більш ефективний метод виробництва вже відомої продукції;
- відкриття нових закономірностей збуту вже відомої продукції;
- відкриття нових джерел сировини або виробництва напівфабрикатів;
- реорганізація виробництва, що веде до підриву будь-якої монополії [3, с.111].

Розглянувши дані закономірності через призму сучасної кон'юнктури ринку та економічної теорії можемо дійти до висновку, що вони трансформуються у комплекс складових, котрі утворюють певну структуру, яка в свою чергу має таку форму:

- розробка та впровадження нової продукції, товарів та послуг;
- застосування нової технології виробництва, або оновлення існуючої, яка в будь-якому випадку підвищує ефективність діяльності господарської одиниці;
- пошук та освоєння нового ринку збуту продукції;
- використання нових матеріалів, видів сировини, а також джерел і способи їх постачання - розробка сучасних ланцюгів постачання;
- дискредитація функціонування конкурентних монополій або формування монопольного середовища в якому була б можливість ефективної розробки та виробництва власної інноваційної продукції;
- впровадження нової організації виробничого, управлінського процесу з метою одержання певного ефекту.

Варто зазначити, що інновація, по своїй суті, має на меті впровадження чогось нового або удосконалення наявного, але цей процес також має певні ризики - чим вищий рівень інноваційності має проект, наприклад, новий спосіб виробництва, продукт з невідомими раніше властивостями, тим вищий рівень невизначеності та ризику йому відповідає (рис. 1).

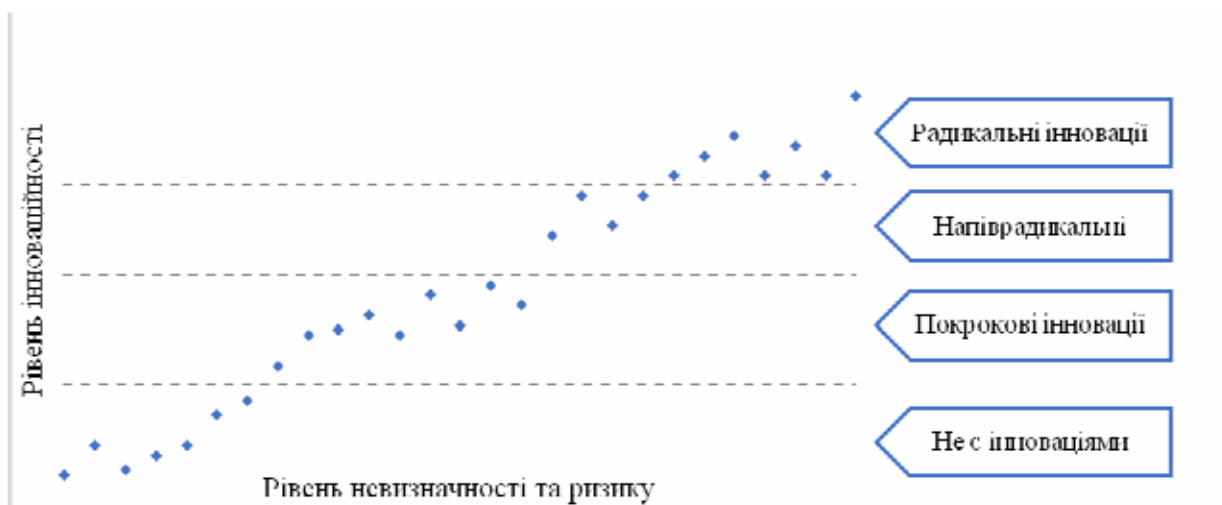

Рис. 1. Зв'язок між рівнем інноваційності та рівнем ризику

Джерело: графічно представлено на основі опрацьованих літературних джерел

Розвиток інноваційної теорії відображає нові дослідження у науці, техніці, технологіях та організаціях. Сучасне суспільство живе в період, в якому управління знаннями стає основою інноваційного розвитку економіки. Таким чином, для ґрунтовного аналізу теорії інновацій варто розглянути в комплексі інноваційний розвиток економіки в динаміці з процесом становленням та еволюції теорії інновацій (табл. 1).

**Таблиця 1.
Становлення та еволюція теорії інновацій**

Етап	Період	Характеристика	Хвиля розвитку
I	До початку XX ст.	Розкривається питання НТП, відзначаючи його важливість. Праця та капітал вважаються основними чинниками еволюції виробництва.	Перша хвиля
II	Перша половина XX ст.	Зародження теорії інновації. З'являється поняття «інновація», замінивши поняття «технічний прогрес»	Друга хвиля
III	50-70-ті рр.	Революцію у виробництві створюють інновації.	Третя хвиля

	XX ст.	Відбувається розвиток окремих положень теорії інновацій, зокрема макроекономічних.	
IV	70-90-ті рр. XX ст.	Відбувається становлення постіндустріального суспільства. Набувають популярності неокласичні теорії ендогенного розвитку, головною метою яких є максимізація прибутку за допомогою технологічних змін. З'являються нові ідеї, пов'язані, перш за все, з розвитком теорії інновацій, концепцій управління інноваціями, розглядом інновацій на мікрорівні.	Четверта хвиля
V	XXI ст.	Вирішальними факторами розвитку підприємства та основними напрямками підвищення його ефективності стають впровадження інновацій та інтелектуальний капітал. Країни та організації досягають економічного домінування, суперництво яких відбувається на основі інновацій. Відбувається формування концепції національної інноваційної системи. Поява поняття екологічні інновації.	П'ята хвиля

Джерело: складено автором на основі опрацьованих літературних джерел [29, 30]

Для більш детального аналізу підходів до розуміння сутності поняття «інновація», на нашу думку варто розглянути історичний генезис становлення теорії інновації та еволюцію підходів до визначення її сутності (рис. 2).

Рис. 2. Розвиток теорії інновацій

Джерело: узагальнено автором на основі опрацьованих літературних джерел [8, 28]

Вище зазначене, свідчить, що диференціація напрямків дослідження теорії інновацій є проблемою у контексті розуміння сутності дефініції «інновація», адже в залежності від об'єкту і предмету дослідження науковці розглядають інновацію по-різному. Здійснений нами аналіз економічної літератури дозволяє систематизувати та узагальнити визначення поняття «інновація» (табл. 2).

Таблиця 2
Визначення сутності поняття «інновація»

Автор	Визначення
«інновація як результат»	
Денисенко М.П., Риженко Я.В. [4]	«...результат упровадження новацій з метою змін у об'єкті діяльності й одержання економічного, соціального або іншого виду ефекту»
Закон України «Про інноваційну діяльність» [5]	«...новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери»
Ільєнкова С.Д. [6]	«...кінцевий результат інноваційної діяльності, втілений у вигляді нового чи вдосконаленого продукту, який впроваджений на ринку, нового чи вдосконаленого технологічного процесу, що використовується в практичній діяльності або в новому підході до соціальних послуг»

Лляшенко, С. Прокопенко О. [7]	«...кінцевий результат діяльності зі створення і використання нововведень, втілених у вигляді удосконалених або нових товарів (виробів або послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, які сприяють розвитку та підвищенню ефективності функціонування підприємств»
Кулагин А.С.	«...нова або вдосконалена продукція (товар, робота, послуга) спосіб (технологія) її виробництва або застосування, нововведення або удосконалення в сфері організації і (або) економіки виробництва і (або) реалізації продукції, що забезпечують економічну вигоду, що створюють умови для такої вигоди або поліпшують споживчі властивості продукції (товару, роботи, послуги)»
Лемерль П.	«...будь-яке вдосконалення, що забезпечує економію витрат або створює умови для такої економії»
Соклов Д.В., Титов А.Б., Шабанова М.М.	«...підсумковий результат створення та освоєння (впровадження) принципово нового або модифікованого засобу (нововведення), що задовольняє конкурентні суспільні потреби і дає ряд ефектів (економічний, науково-технічний, соціальний, технологічний)»
Фатхутдінов Р.А. [8]	«...кінцевий результат впровадження новації з цілю зміни об'єкта управління і отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту»
Харів П.С., Собко О.М. [9]	«...це результат інноваційної діяльності, відображений у вигляді наукових, технічних, організаційних чи соціально-економічних новинок»
Хартман А. [10]	«...впровадження нових або суттєво вдосконалених продуктів чи виробничих процесів»
Хучек М.[11]	«... результат інноваційної діяльності у вигляді товару, послуги, процедури чи методу»
Шайтан Б.І. [12]	«...результат впровадження наукових знань та науково-дослідних робіт у виробничо-господарську діяльність»
Шпикуляк О. [13]	«...це закінчений результат творчої праці винахідника, який матеріалізований, тобто втілений у вигляді нового (або удосконаленого) продукту, процесу, послуги або системи управління, що базуються на отриманих нових знаннях, відкриттях чи винаходах, які запропоновані на ринку, але поки що не знайшли масового практичного застосування у споживачів»
«інновація як процес»	
Буднікевич І.М., Школа І.М.[14]	«...комплексний процес, спрямований на створення, розроблення та доведення наукової чи будь-якої іншої нової ідеї до стадії комерційного використання та поширення в економіці»
Гохберг Л., Ільєнкова С. [15]	«...перетворення потенційного науково-технічного прогресу на реальний, такий, що втілюється в нових продуктах і технологіях»
Лапин В.Н.	«...комплексний процес створення, поширення і використання нового практичного засобу для кращого задоволення відомої потреби людей»
Мединський В.Г. [16]	«...суспільний, технічний, економічний процес, що зумовлює створення кращих за своїми властивостями товарів (продуктів, послуг) і технологій шляхом практичного використання нововведень»
Павленко І. А. [11]	«...результат творчого процесу у виді створених (чи впроваджених) нових споживацьких цінностей»
Пересада А.А. [17]	«...це процес доведення наукової ідеї або технологічного винаходу до стадії практичного використання, що дає прибуток, а також пов'язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни в соціальному середовищі»
Санто Б. [18, с. 11]	«...інновація є суспільно-економічним процесом, який з використанням ідей і технічних винаходів дає змогу створювати кращі вироби і формувати нові технології»
Твісс Б. [19, с. 8].	визначає інновацію як процес, у якому винахід або ідея набувають економічного змісту (наявність комерціалізації ідеї) - «...інновація є складним процесом, який дає змогу ідеї (економічній, технічній, соціальній, технологічній) набутти економічного змісту»
Федоренко В.Г. [20, с. 19]	«...це процес, спрямований на створення, виробництво, розвиток та якісне удосконалення нових видів виробів, технологій, організаційних форм»
Хучек М. [12]	«...розглядає як процес нововведення щодо технологічних та організаційних процесів»
Шахов А.	«...спосіб задоволення суспільних потреб, що склалися, що дає приріст корисного ефекту і, як правило, заснований на досягненнях науки і техніки»
«інновація як зміни»	

Бажал Ю. [21]	«...зміна технології виробництва, яка має історичне значення і становить собою стрибок від старої виробничої функції до нової»
Барнет Х.	«...будь-яка ідея, що є новою за своїми якісними ознаками порівняно з наявними формами»
Бляхман Л.С.	«...цілеспрямована зміна, свідомо вноситься в процесі відтворення для кращого задоволення наявної або формування нової суспільної потреби»
Водачек Л., Водачкова О. [22]	«...цільова зміна у функціонуванні підприємства як системи, що може представляти кількісну та якісну зміну, яка стосується тієї чи іншої сфери діяльності підприємства»
Дацій О.І. [23]	«...проведення зміни в техніці, технології, організації, екології, економіці, а також в соціальній сфері з метою одержання економічного ефекту на основі задоволення певних соціальних потреб»
Ла Пьерре	«...будь-яка зміна у внутрішній структурі господарського організму шляхом переходу від початкового до нового стану»
Пригожин А.И.	«...нововведення зводиться до розвитку технології, техніки, управління на стадіях їх зародження, освоєння, дифузії на інших об'єктах»
Хучек М. [12]	«...розглядає як зміну виду діяльності, товару тощо, враховуючи суспільні потреби»
Шумпетер Й. [2]	«...зміна (нові комбінації) виробничих факторів, мотивовану підприємницьким духом, з метою впровадження і використання нових видів товарів, нових способів і методів виробництва, нових джерел сировини, освоєння нових ринків, нових форм організації виробництва, нових джерел сировини, освоєння нових ринків, нових форм організації виробництва (реорганізація з метою монополізації)»
«інновація як засіб (інструмент)»	
Друкер П.	«...особливий інструмент підприємців, засіб, за допомогою якого вони використовують зміни як шанс здійснити новий вид бізнесу або послуг»
Ніксоном Ф. [24]	«...сукупність технічних, виробничих комерційних заходів, що призводять до появи на ринку нових і поліпшених процесів та устаткування»
«інновація як відносини»	
Кларк К., Маркс К. [25, с. 85].	«...наука про інновації є складовою частиною економічної теорії, яка описує циклічні економічні процеси з позиції розвитку техніки і технології»
Туган-Барановський М.І., Хайек Ф.А. Менш Г. , Фрімен К. [26]	«...міждисциплінарна наука, що охоплює загальні питання методології та організації інноваційної діяльності»
Уколова Н. [27, с. 15]	«...сталі стосунки з приводу впровадження і застосування нововведень (нових технологій, винаходів і т.д.)»

Джерело: систематизовано автором на основі вказаних літературних джерел

Як видно, в економічній літературі існує значна кількість визначень поняття «інновація», але систематизація науково-методичних підходів до розуміння сутності інновації як економічної категорії дозволяє виділити наступні найбільш істотні напрямки дослідження, що передають її зміст:

- інновація як результат;
- інновація як процес;
- інновація як зміни;
- інновація як засіб (інструмент);
- інновація як відносини.

В рамках нашого дослідження, з метою систематизації існуючих поглядів щодо визначення поняття «інновація» звернемося до існуючих підходів щодо класифікації інновацій, представлених у науковій літературі виділимо такі основні групи інновацій, що різняться за такими ознаками (табл. 3).

Таблиця 3
Класифікаційні ознаки щодо визначення інновацій

Класифікаційна ознака	Види інновацій
Джерела фінансування	- власні кошти; - позикові кошти; - бюджетні кошти; - змішане фінансування
За галузевою структурою життєвого циклу	- галузь виникнення - галузь втілення - галузь споживання

За ефективністю	- економічні - соціальні - екологічні - інтегральні
За масштабами застосування	- галузеві; - міжгалузеві; - регіональні; - в рамках підприємства
За механізмом здійснення	- одиничні або дифузійні - успішні або неуспішні - завершені або незавершені
За рівнем впровадження	- на макрорівні (країна) - на мезорівні (галузь, регіон) - на мікрорівні (підприємство)
За типом	- продуктові - технологічні - сировинні - організаційні - збутові - інфраструктурні
За формою реалізації інновацій	- у формі продукту; - у формі процесу - у формі послуги - у формі системи
Залежно від темпів запровадження	- швидкі - рівномірні - уповільнені - стрибкоподібні
Предмет та сфера застосування інновацій	- технічні; - технологічні; - економічні; - соціальні; - екологічні
Ступінь новизни інновацій	- ґрунтуються на нових відкриттях; - ґрунтуються на основі нового способу експлуатації винайдених речей
Ступінь ризику	- безризикові; - ризикові

Джерело: складено автором на основі опрацювання літературних джерел [8, 13, 20, 23]

Проведене ґрунтовний аналіз дозволяє сформуванню власне визначення поняття. Інновація - це закінчене, унікальне рішення, яке за допомогою науково-технічних досягнень найшло свою реалізацію у вигляді нової або оновленої суспільної потреби, впровадження якого підвищує ефективність функціонування підприємства в контексті створення конкурентоспроможних переваг з метою отримання максимально можливого економічного, соціального, екологічного чи іншого ефекту.

Висновки. Аналіз науково-методичних підходів показує, що залежно від предмету та об'єкту дослідження інновації можна розглядати як результат або процес, адже як видно з узагальненої таблиці вище, у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців термін «інновація» нерідко визначається одночасно як і процес створення та впровадження чогось нового, так і його конкретний результат.

Внаслідок впровадження інновацій, кількісно та якісно змінюються властивості товарів (виробів або послуг), технологій їх виробництва, пришвидшується економічний розвиток, забезпечується інтенсифікація суспільного виробництва. В умовах глобалізації та динамізму ринку, який базується на менеджменті знань, інновації можна розглядати з позиції фактору конкурентоспроможності, тобто, базисом ефективного процесу господарювання, основою вдосконалення виробничої та збутової діяльності є конкурентна боротьба в контексті пошуку та реалізації інновацій.

Різноманітність підходів щодо відображення сутності інновацій можна класифікувати наступним чином: інновація як результат; інновація як процес; інновація як зміни; інновація як засіб або інструмент; інновація як відносини.

Література.

1. Бездудный Ф. Ф., Смирнова Г. А., Нечаева О. Д. Сущность понятия инновация и его классификация. *Инновации*. 1998. №2. С. 4.
2. Федуллова Л.І. Інноваційна економіка: підручник. Київ.: Либідь, 2006. 480 с.

3. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2011. 242 с.
4. Денисенко М.П., Риженко Я.В. Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи її активізації в Україні. Проблеми науки. 2007. № 6. С. 10-16.
5. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 05.12.2012 р. № 40 IV (зі змінами і доповненнями). Офіційний сайт Верховної Ради. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15> (дата звернення 17.11.2019).
6. Ільєнкова С.Д. Инновационный менеджмент: учебник для вузов. М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. 327 с.
7. Ілляшенко С. М., Прокопенко О. В. Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління : монографія. Суми: Видавництво СумДУ, 2003. 266 с.
8. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент. СПб.: Питер, 2008. 448 с.
9. Харів П.С., Собко О.М. Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств регіону: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2003. 184 с.
10. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2006. 204 с.
11. Хучек М. Инновации на предприятиях и их внедрение. Москва: Луч, 1992.
12. Шайтан Б.И. Инновации в АПК и роль службы сельскохозяйственного консультирования. Инновационная деятельность в АПК: опыт и проблемы: материалы Междунар. научно-практ. конф. 2005. С. 206-213.
13. Саблук П. Т., Шпикуляк О. Г., Курило Л. І. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2010. 706 с.
14. Буднікевич І.М., Школа І.М. Становлення регіонального ринку інновацій в Україні. Чернівці: Зелена Буковина, 2002. 200 с.
15. Ільєнкова С. Д., Гохберг Л. М., Ягудин С. Ю. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов. М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 343 с.
16. Медынский В.Г. Инновационный менеджмент. М.: Инфра М, 2002. 232 с.
17. Пересада А.А. Управление инвестиционным процессом. К.: Лібра, 2002. 472 с.
18. Санто Б. Инновации как средство экономического развития. М.: Прогресс, 2001. 397 с.
19. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями. М.: Экономика, 1989. 271 с.
20. Федоренко В.Г. Інноваційна і інвестиційна стратегія України. Економіка та держава. 2003. № 8. С. 6-27.
21. Бажал Ю.М. Розвиток інноваційної діяльності у знаннєвому трикутнику «держава-університет-промисловість». Економіка і прогнозування. 2015. № 1. С. 76-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2015_1_8.
22. Водачек Л., Водачкова О. Стратегия управления инновациями на предприятии. М.: Экономика. 1989. 167 с.
23. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України. К.: Вид-во ННЦ ІАЕ, 2004. 428 с.
24. Никсон Ф. Инновационный менеджмент. М.: Экономика. 1997. 240 с.
25. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. М.: Политиздат, 1983. 737 с.
26. Туган-Барановский М.И. Избранное. Периодические промышленные кризисы. История английских кризисов. Общая теория кризисов. М.: Наука-РОССПЭН, 1997. 576 с.
27. Уколова Н. В. Формирование хозяйственного механизма инновационного развития социально-экономической системы : автореф. дис. на соискание наук. степени доктора эконом. наук. Саратов, 2011. 43 с.
28. Маршев В. И. История управленческой мысли: учебник. М.: ИНФРА-М, 2005. 731 с.
29. Думанська І.Ю. Сутність, критерії та наукові підходи до трактування категоріального апарату теорії інновацій в АПК. Економіка і суспільство. 2017. №13. С. 191-197.
30. Терехух А. А. Інноваційний імператив економічного розвитку. Ефективна економіка. 2015. № 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_8

References.

1. Bezdudnyj F. F., Smirnova G. A., Nechaeva O. D. (1998), Sushhnost' ponjatija innovacija i ego klassifikacija [The essence of the concept of innovation and its classification], Innovacii, Moscow, Russia
2. Fedulova L.I. (2006), Innovatsijna ekonomika [Innovative economy], Lybid', Kyiv, Ukraine
3. Shumpeter, J. (2011), Teoriia ekonomichnoho rozvytku. Doslidzhennia prybutkiv, kapitalu, kredytu, vidсотka ta ekonomichnoho tsyклу [Theory of economic development. Research income, capital, credit, rate and business cycle], Vyd. dim "Kyievo-Mohyl. akad.", Kyiv, Ukraine.
4. Denysenko M.P. (2007), "Strategic mission of innovation activity and ways of its activation", Problemy nauky, Vol. 6, 2007, pp. 10-16
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "About innovative activity ", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/40-15> (Accessed 17 Nov 2019)
6. Il'enkova, S.D. (1997), Innovacionnyj menedzhment: uchebnyk dlja vuzov [Innovation Management: a textbook for high schools], JuNITI, Moscow, Russia

7. Illiashenko, S.M. and Prokopenko, O.V. (2003), Formuvannia rynku ekolohichnykh innovatsij: ekonomichniosnovy upravlinnia [Formation of the market of environmental innovations, economic foundations management], Vydavnytstvo SumDU, Sumy, Ukraine.
8. Fathutdinov, R.A. (2008), Innovacionnyj menedzhment. Uchebnik dlja vuzov [Innovation Management], 6th ed., SPb, St.Petersburg, Russia.
9. Khariv P.S., Sobko O.M. (2003), Aktyvizatsiia innovatsijnoi diial'nosti promyslovykh pidpriemstv rehionu [Activation of innovative activity of industrial enterprises of the region], Ternopil', Ukraine
10. Pavlenko I. A. (2006), Ekonomika ta orhanizatsiia innovatsijnoi diial'nosti [Economics and organization of innovative activity], KNEU, Kyiv, Ukraine
11. Huchek, M. (1992), Innovacii na predprijatijah i ih vnedrenie [Innovation in enterprises and its implementation], Luch, Moskva, Russia.1992.
12. Shajtan, B.I. (2007), "Innovative activity in the AIC: experience and problems", Materialy Mezhdunarodnoj nauchno prakticheskoy konferencii [Materials of the International Scientific and Practical Conference], Innovacionnaja deja tel'nost' v APK: opyt i problemy [Innovative activity in agribusiness], Moscow, Russia, pp. 206-213.
13. Sabluk P. T., Shpykuliak O. H., Kurylo L. I. (2010), Innovatsijna diial'nist' v aharnij sferi: instyutsional'nyj aspekt [Agrarian innovation: institutional aspect], NNTs IAE, , Kyiv, Ukraine
14. Budnikevych, I.M. (2002), Stanovlennia rehional'noho rynku innovatsij v Ukraini [Formation of the regional market innovations in Ukraine], Zelena Bukovyna, Chernivtsi, Ukraine.
15. Il'enkova S. D., Gohberg L. M., Jagudin S. Ju. (2003), Innovacionnyj menedzhment [Innovation management], 2nd ed, JuNITI-DANA, Moscow, Russia
16. Medynskij V.G. (2002), Innovacionnyj menedzhment [Innovation management], Infra M, Moscow, Russia
17. Peresada A.A. (2002), Upravlinnia investytsijnym protsesom [Investment process management] ,Libra, Kyiv, Ukraine
18. Santo, B. (2001), Innovacija kak sredstvo jekonomicheskogo razvitija [Innovation as a tool for economic development], Progress, Moscow, Russia.
19. Tviss, B. (1989), Upravlenie nauchno-tehnicheskimi novovvedenijami [Management of scientific and technical innovations], , Moscow, Russia.
20. Fedorenko V.H. (2003), "Ukraine's innovation and investment strategy", Ekonomika ta derzhava, Vol. 8, 2002, pp. 16-27
21. Bazhal Yu.M. (2015), "Development of innovative activity in the state-universities-industry knowledge triangle", Ekonomika i prohnozuvannia, [Online], Vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2015_1_8 (Accessed 17 Nov 2019)
22. Vodachek L., Vodachkova O. (1989), Strategija upravlennja innovacijami na predprijatii [Enterprise Innovation Management Strategy], Moscow, Russia
23. Datsij O.I. (2004), Rozvytok innovatsijnoi diial'nosti v ahropromyslovomu vyrobnytstvi Ukrainy [Development of innovative activity in the agro-industrial production of Ukraine], NNTs IAE, Kyiv, Ukraine
24. Nikson, F. (1997), Innovacionnyj menedzhment [Innovation management], Jekonomika, Moskva, Russia.
25. Marks K. Kapital (1983), Kritika politicheskoy jekonomii [Criticism of Political Economy], 2nd ed, Moscow, Russia
26. Tugan-Baranovskij M.I. (1997), Izbrannoe. Periodicheskie promyshlennye krizisy. Istorija anglijskih krizisov. Obshhaja teorija krizisov [Favorites. Periodic industrial crises. History of English crises. General Theory of Crisis], Nauka-ROSSPJeN, Moscow, Russia.
27. Ukolova N. V. (2011), "Formirovanie hozjajstvennogo mehanizma innovacionnogo razvitija social'no-jekonomicheskoy sistemy", Ph.D. Thesis, obshhaja jekonomicheskaja teorija, Saratovskij agrarnyj universitet imeni N.I. Vavilova, Saratov, Russia.
28. Maršev V. I. (2005), Istorija upravlencheskoj mysli: uchebnik [History of management thought], INFRA-M, Moscow, Russia.
29. Dumans'ka I.Yu. "The essence, criteria and scientific approaches to the interpretation of the categorical apparatus of the theory of innovation in agriculture", Vol. 13, 2017, pp 191-197.
30. Terebukh A. A. (2015) "Innovative imperative of economic development", Efektyvna ekonomika [Online], Vol. 11, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_8 (Accessed 17 Nov 2019).

Стаття надійшла до редакції 19.11.2019 р.